

Byla C-790/19

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2019 m. spalio 24 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Curtea de Apel Braşov (Rumunija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. spalio 14 d.

Kaltinamieji:

LG

MH

Kitos proceso šalys:

Parchetul de l'îngă Tribunalul Braşov

Agenția Națională de Administrare Fiscală, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Braşov

Pagrindinės bylos dalykas

Apeliaciniai skundai, kuriuos pateikė *Parchetul de pe lângă Tribunalul Braşov* (Aukštesniojo teismo prokuratūra, Rumunija, toliau – Prokuratūra), kaltinamasis LG ir civilinį ieškinį pareiškusi šalis, *Agenția Națională de Administrare Fiscală, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Braşov* (Nacionalinė mokesčių administravimo agentūra – Brašovo viešųjų finansų generalinis direktoratas, Rumunija; toliau – Mokesčių administratorius), dėl 2018 m. lapkričio 15 d. nuosprendžio, kurį paskelbė *Tribunalul Braşov* (Brašovo aukštesnysis teismas; toliau – Aukštesnysis teismas).

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Prašymas išaiškinti Direktyvos 2015/849 1 straipsnio 3 dalies a punktą, pateiktas pagal SESV 267 straipsnį.

Prejudicinis klausimas

Ar minėtas tekstas turi būti aiškinamas taip, kad asmuo, vykdamas veiklą, kuri yra pinigų plovimo nusikaltimo pagrindas, visada skiriasi nuo asmens, kuris įvykdo pagrindinį nusikaltimą (pirminį nusikaltimą, iš kurio gaunami pinigai, kurie yra pinigų plovimo objektas)?

Taikomos Sąjungos teisės nuostatos

2005 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/60/EB dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui 1 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a–d punktai.

2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB bei Komisijos direktyva 2006/70/EB, 1 straipsnio 1 ir 2 dalys ir 3 dalies a–d punktai.

Nurodytos nacionalinės nuostatos ir reikšminga teismo praktika

Lege nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor (Įstatymas Nr. 656/2002 dėl pinigų plovimo prevencijos ir kovos su juo), paskelbtas 2002 m. gruodžio 12 d. *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 904, su vėlesniais pakeitimais ir papildymais;

Tuo metu, kai susiklostė faktinės aplinkybės, 29 straipsnio 1 dalis buvo suformuluota taip:

„Asmuo įvykdo vieną iš pinigų plovimo nusikaltimų, už kuriuos baudžiama laisvės atėmimu nuo 3 iki 12 metų:

- a) turto konversija arba perdavimas, žinant, kad šis turtas yra gautas iš nusikalstamos veikos, siekiant nuslėpti arba užmaskuoti neteisėtą turto kilmę arba siekiant padėti asmeniui, kuris įvykdė nusikalstamą veiką, iš kurios gautas turtas, išvengti baudžiamojo proceso, nuosprendžio ar bausmės vykdymo;
- b) turto tikrojo pobūdžio, šaltinio, vietos, disponavimo, judėjimo, teisių ar nuosavybės teisių į turtą slėpimas arba užmaskavimas, žinant, kad toks turtas yra gautas iš nusikalstamos veikos;
- c) turto įsigijimas, turėjimas arba naudojimas, žinant, kad šis turtas gautas iš nusikalstamos veikos.“

2018 m. birželio 19 d. *Curte Constituțională* (Rumunijos Konstitucinis Teismas, toliau – Konstitucinis Teismas) sprendimas Nr. 418 dėl *Legge*

n. 656/2002 (Įstatymas Nr. 656/2002) dėl pinigų plovimo prevencijos bei kovos su juo ir terorizmo finansavimo prevencijos bei kovos su juo priemonių įgyvendinimo 29 straipsnio 1 dalies c punkto nuostatų neatitikimo Konstitucijai, kurias išaiškino *Înaltă Curte de Casație și Justiție* (Rumunijos Aukštasis Kasacinis Teisingumo Teismas, toliau – Kasacinis Teismas) savo 2016 m. birželio 8 d. priimtame sprendime Nr. 16 dėl preliminaraus sprendimo, kuriuo siekiama išaiškinti teisinius klausimus, susijusius su pinigų plovimo nusikaltimu, paskelbimo;

Lege nr. 129/2019 din 11 iulie 2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (2019 m. liepos 11 d. Įstatymas Nr. 129 dėl pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo prevencijos ir kovos su jais, taip pat dėl tam tikrų norminių aktų dalinio pakeitimo ir papildymo, paskelbtas 2019 m. liepos 19 d. *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 589) (įstatymas, kuris nebuvo paskelbtas kreipimosi į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo dieną).

Trumpas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos aprašymas

- 1 Pirmojoje instancijoje Aukštesnysis teismas paskelbė nuosprendį kaltinamajam LG ir skyrė 1 metų ir 9 mėnesių laisvės atėmimo bausmę, bausmės vykdymą atidedant pagal ankstesnio Baudžiamojo kodekso 81 straipsnį ir tolesnius straipsnius (baudžiamąjį įstatymą, kuris yra palankesnis kaltinamajam), už padarytą pinigų plovimo nusikaltimą, numatytą *Legge n. 656/2002* (Įstatymas Nr. 656/2002) 29 straipsnio 1 dalies a punkte, taikant ankstesnio Baudžiamojo kodekso 41 straipsnio 2 dalį, dėl 80 realių veikų įvykdymo. Be to, minėtas teismas nusprendė užbaigti baudžiamąją bylą dėl kaltinamojo LG mokesčių slėpimo nusikaltimo, motyvuodamas tuo, kad kaltinamasis atlygino žalą. Dėl kaltinamosios MH bylą iš esmės nagrinėjantis teismas priėmė sprendimą ją išteisinti, atsižvelgdamas į tai, kad nebuvo atsakomybės sąlygos, nes nebuvo įrodyta, kad ji žinojo apie tai, jog kaltinamasis LG pinigų plovimą vykdė naudodamas lėšas, gautas nuslėpus mokesčius.
- 2 Bylą iš esmės nagrinėjantis teismas nusprendė, kad LG, kaip administratorius, padarė mokesčių slėpimo nusikaltimą ir kad iš šio nusikaltimo gautas lėšas jis plovė. Per 2009–2013 m. laikotarpį kaltinamasis LG iš tiesų bendrovės *SC Vinalcool Brașov SA* apskaitoje neužregistravo mokesčių dokumentų, kurie įrodo, kad jis gavo pajamų iš bendrovių *Medofta SRL* ir *Reprofeslex SRL* už komercinių patalpų nuomą. Tam, kad *Medofta SRL* ir *Reprofeslex SRL* atstovams įrodytų teisėtų komercinių sandorių buvimą, LG paprašė jų pervesti pinigų sumas, mokėtinas bendrovei *Vinalcool Brașov SA*, į bendrovės *Arta Romana SRL* sąskaitą, kuri priklauso kaltinamajai MH (kaltinamojo sugyventinei), pagal skolos perleidimo sutartį, sudarytą tarp kaltinamojo, *Vinalkoholio Brașov SA* ir *Arta Romana SRL*. Bendra pervesta suma sudarė 512 301,15 Rumunijos lėjų (RON), o LG galėjo jais naudotis per kaltinamąją MH. Lėšas išgrynino abu kaltinamieji grynųjų pinigų išėmimo skyriuose arba bankomatuose. Konkrečiai, kaltinamasis

LG atliko pinigų, gautų iš jo paties įvykdyto mokesčių slėpimo nusikalstamos veikos, kuri yra pagrindinis nusikaltimas, plovimą.

- 3 Prokuratūra, kaltinamasis LG ir civilinį ieškinį pareiškusi šalis, mokesčių administratorius, dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Vėliau kaltinamasis LG apeliacinį skundą atsiėmė.
- 4 Prokuratūra kritikavo sprendimą, be kita ko, dėl nepagrįsto kaltinamosios MH išteisinimo.
- 5 Civilinį ieškinį pareiškusi šalis ginčijo sprendimą tiek, kiek juo buvo iš dalies atmeti civilinio pobūdžio reikalavimai.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, *Curtea de Apel Braşov* (Brašovo Apeliacinis teismas, Rumunija, toliau – Apeliacinis teismas), manydamas, kad būtina išaiškinti tam tikras Direktyvos 2015/849 nuostatas, ir nesant jurisprudencijos šiuo klausimu, pranešė šalims apie sprendimą savo iniciatyva kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo.

Esminiai pagrindinės bylos šalių argumentai

- 6 Prokuratūra nepritarė kreipimuisi į Teisingumo Teismą, nes, jos manymu, SESV 267 straipsnio sąlygos nėra įvykdytos, tačiau ir dėl to, kad minėta direktyva nebuvo perkelta į Rumunijos teisę, nors perkėlimo terminas baigėsi 2017 m., o faktinės aplinkybės buvo susiklosčiusios prieš priimant šią direktyvą. Ji nusprendė, kad direktyva atitinka Teisingumo Teismo įtvirtintos *acte clair* doktrinos taikymo kriterijus ir kad yra tęstinumas, kiek tai susiję su Sąjungos lygmeniu priimtais norminiais aktais, nes materialinis turinys yra toks pats.
- 7 Kaltinamieji pritarė kreipimuisi į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 8 Galiojančioje direktyvoje, taip pat panaikintose direktyvose panašiai apibrėžiamas pinigų plovimas, kiek tai susiję su visomis alternatyviomis sąlygomis, kuriomis jis gali būti įvykdytas, ir į nacionalinės teisės aktus beveik vienodai perkeltos su faktinėmis aplinkybėmis susijusios nuostatos, o skirtumai, susiję su nusikaltimo tipišku, neteisėtu ir nebaudžiamumu, yra nereikšmingi. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatavo koliziją tarp vidaus teisės aktų aiškinimo, nes teismų praktikoje numatyti skirtingi sprendimai. Galimi nagrinėjamo ginčo sprendimai yra visiškai priešingi, atsižvelgiant į tai, ar įtraukiama esminė nusikaltimo tipiško savybė, ar ne.

- 9 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, aktyviai veikiantis bet kokios formos pinigų plovimo nusikaltimo subjektas negali būti tapatus pagrindinio nusikaltimo subjektu.
- 10 Apeliacinis teismas, be kita ko, nurodo du Kasacinio teismo priimtus sprendimus: Sprendimą Nr. 147/2011, kuriame nustatyta, kad: „dvių nusikaltimų aktyvus subjektas negali būti tas pats“, ir Sprendimą Nr. 836/2013, kuriame tik apsiribota *Legge n. 656/2002* (Įstatymas Nr. 656/2002) 23 straipsnio 1 dalies c punkte nurodyta forma tiek, kiek „pagrindinio nusikaltimo subjektas negali būti aktyvus pinigų plovimo nusikaltimo subjektas“, nebent „būtų pažeistas *ne bis in idem* principas“. Taigi, atmetus galimybę, kad aktyvus pinigų plovimo nusikaltimo subjektas gali būti tas pats asmuo, kuris veikia kaip aktyvus pagrindinio nusikaltimo subjektas, gali būti remiamasi ir kitais Kasacinio teismo bei kitų nacionalinių teismų sprendimais.
- 11 Kita vertus, Kasacinis teismas išsakė nuomonę dėl šių teisės aktų nuostatų Sprendime Nr. 16/2016, kuriame patenkino prašymą dėl tam tikrų teisinių klausimų išaiškinimo ir nusprendė, be kita ko, kad aktyvus pinigų plovimo nusikaltimo subjektas taip pat gali būti aktyvus nusikaltimo, iš kurio gautas turtas, subjektas. Šiame sprendime Kasacinis teismas patikslino, kad „*Legge n. 656/2002* (Įstatymas Nr. 656/2002) 29 straipsnio 1 dalies nuostatos, kuriomis apibrėžiamas pinigų plovimo nusikaltimas, yra susijusios su žinojimu apie turto kilmę <... >; ši sąlyga tenkinama tuo atveju, kai asmuo turi aktyvaus subjekto statusą tiek vykdant pinigų plovimo nusikaltimą, tiek vykdant nusikaltimą, iš kurio gautas turtas“.
- 12 Aptariant šias teisės nuostatas pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas taip pat priėmė Sprendimą Nr. 418/2018, kuriame pripažino, kad *Legge n. 656/2002* (Įstatymas Nr. 656/2002) 29 straipsnio 1 dalies c punkto nuostatos, kaip jos išaiškintos Kasacinio teismo sprendime Nr. 16/2016, prieštarauja Konstitucijai, kiek tai susiję su aktyviu nusikaltimo subjektu. Todėl „pagrindinį nusikaltimą <...> įvykdęs asmuo <...> negali būti aktyvus pinigų plovimo nusikaltimo subjektas“. Pagal žodžių junginį „žinant, kad šis turtas yra kilęs iš nusikalstamos veikos“, pateiktą nusikaltimo apibrėžtyje, asmenys, dalyvavę įvykdant nusikaltimą, iš kurio gautas turtas, nėra aktyvūs subjektai..
- 13 Iš naujo paskelbtos redakcijos *Legge n. 656/2002* (Įstatymas Nr. 656/2002), su tolesniais pakeitimais ir papildymais, remiantis jo pabaigoje pateikta informacija, į vidaus teisę perkeliama Direktyvos 2005/60 nuostatos.
- 14 Ir direktyvos (bet kurios iš jos tolesnių redakcijų) tekste, ir nacionalinio įstatymo tekste yra sąlyga „žinant, kad šis turtas gautas iš nusikalstamos veikos arba dalyvaujant tokioje veikoje“, kurią prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas analizuoja semantiniu, gramatiniu ir teleologiniu požiūriu, darydamas išvadą, kad aktyvaus subjektų sutapimas šių dvių nusikaltimų atveju neįmanomas.

- 15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Apeliacinis teismas, taip pat remiasi direktyvos versija anglų kalba ir paskui sugretina bendrosios teisės ir romanų-germanų teisės sistemas bei daro nuorodą į Italijos, Ispanijos ir Nyderlandų baudžiamuosius kodeksus ir doktrinos tekstus.
- 16 Šis teismas mano, kad nagrinėjamoje byloje *acte clair* doktrina netaikytina, nes tiek doktrinoje, tiek teismų praktikoje šis klausimas sprendžiamas skirtingai.
- 17 Nors Rumunija neperkėlė Direktyvos 2015/849 į nacionalinę teisę iki nustatyto galutinio termino, ir tik 2019 m. liepos 11 d. priėmė *Legge n. 129* (Įstatymas Nr. 129), jau priėmus 2019 m. birželio 25 d. sprendimą, kai buvo nuspręsta perduoti šį klausimą svarstyti Teisingumo Teismui, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad klausimas turi būti perduotas Teisingumo Teismui su nuoroda į tokį norminį aktą, juo labiau kad nėra skirtumų, susijusių su 1 straipsnio nuostatomis, kuriose apibrėžtas pinigų plovimas.